

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar

Datum: 2025-10-24
Er referens: KN2025/01478
Diarienumr: SSM2025-6835
Dokumentnr: SSM2025-6835-2
Handläggare: Mathias Häggblom
Telefon: 08-799 44 85

Promemorian Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har mottagit en remiss av promemorian Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen. SSM lämnar nedan synpunkter.

3.1 En anläggning för utvinning av kärnämne ska inte vara en kärnteknisk anläggning

SSM noterar att det i den nyligen remitterade promemorian *Kompletterande bestämmelser till kärnämneskontrollförfordningen* (KN2025/01499) framgår att Regeringskansliet utgår från den nuvarande definitionen av kärnteknisk anläggning som bland annat omfattar anläggning för utvinning, framställning, bearbetning och förvaring (inklusive slutförvaring) av kärnämne. Vidare föreslås det i samma promemoria att en *anläggningsinnehavare* ska definieras som den som omfattas av kärnämneskontrollförfordningen, det vill säga den som driver en anläggning för att framställa, separera, upparbeta, lagra, slutförvara eller på annat sätt använda kärnämne. Med framställning m.m. avses enligt promemorian även gruvor som utvinner uran. Utvinning omfattas enligt den promemorian således av framställning m.m. SSM anser därför att de remitterade promemoriorna med förslag som berör uranutvinning har bitvis oförenliga synsätt vad gäller sådan verksamhets natur i termer av avgränsning i definition.

Utöver ovan nämnda promemorior definierar även lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor en kärnteknisk anläggning som "en anläggning för utvinning, framställning, hantering eller bearbetning av kärnämne". Begreppet "kärnteknisk anläggning" används också i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. SSM vill upplysningsvis påpeka att en förändring av detta begrepp i kärntekniklagen kommer att kräva en revidering av begreppet även i dessa lagar.

Promemorian motiverar de föreslagna författningsändringarna bl.a. med att det internationella atomenergiorganets (IAEA) säkerhetsstandarder anger att en anläggning för isotopanrikning av uran i dessa definieras som en kärnteknisk anläggning (*nuclear installation*), men att en anläggning för brytning med efterföljande utskiljning eller koncentration av uran- eller toriummalmer inte definieras som en kärnteknisk anläggning.

IAEA anger också att t.ex. uran- och toriumgruvor ingår i *Nuclear fuel cycle facilities* vilka i sig beskrivs som: *Nuclear installations, other than nuclear power plants, research reactors and critical assemblies, in which nuclear material and radioactive material are processed, handled, stored and prepared for disposal, in quantities or concentrations that pose potential hazards to personnel, the public and the environment.*

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96

Tel:+46 8 799 40 00
Fax:+46 8 799 40 10

E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

Vidare använder IAEA uttrycket *nuclear facility*, vilket beskrivs som: *A facility (including associated buildings and equipment) in which nuclear material is produced, processed, used, handled, stored or disposed of.* Även detta begrepp översätts som kärnteknisk anläggning. Nuclear facility utgör SSM:s utgångspunkt vid framtagande av föreskrifter för att de ska omfatta samtliga relevanta anläggningar.

SSM noterar att det i författningskommentaren till ändringen av kärntekniklagen anges att kemisk eller fysikalisk anrikning för att laka ut kärnämnesinnehållet också är utvinning och att det är först vid isotopanrikning som det ska vara en kärnteknisk anläggning. SSM vill avseende förslaget till lag om ändring i lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor lyfta att det bör övervägas om inte redan en anläggning för kemisk anrikning bör omfattas av lagens tillämpningsområde. Detta eftersom det endast är ”physical concentration” som nämns i Exposé des Motifs of the Paris Convention¹ som en aktivitet som inte är inom Pariskonventionens tillämpningsområde. Det torde kunna innebära att en anläggning för kemisk anrikning omfattas av Pariskonventionen. Om en anläggning för kemisk anrikning i ett enskilt fall skulle innehålla så små mängder kärnämne eller av annat skäl inte behöva omfattas av kraven på ekonomisk säkerhet så kan detta hanteras genom föreskrifter om undantag eller beslut om dispens.

SSM vill även upplysa om att myndighetens hantering av verksamhet med uranutvinning utöver EU:s kärnsäkerhetsdirektiv och svensk författning utgår från EU:s kärnämneskontrollförordning (EU) 2023/2025 (kärnämneskontrollförordningen). Enligt kärnämneskontrollförordningen är det bara malm som bryts utan att gå vidare till kemisk utvinning (t.ex. ren gruvdrift med uran som tillvaratagen biprodukt) som endast omfattas av ”enkla” krav. Kemisk utvinning (d.v.s. framställning av urankoncentrat, t.ex. yellow-cake) anses enligt EU-förordningen som hantering/produktion av kärnämne och innebär full kärnämneskontroll.

SSM konstaterar vidare att deponering av de lakrester som uppstår i samband med den kemiska renframställningen av kärnämnet faller inom definitionen av kärnteknisk anläggning enligt 2 c § kärntekniklagen då det avser ”förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring av kärnämne”. SSM bedömer också att det i samband med kemisk renframställning av kärnämne kan uppkomma radioaktivt förorenat material som är kärnavfall enligt definitionen i kärntekniklagen. Enligt 2 § 1 d kärntekniklagen är en anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall en kärnteknisk anläggning. Mot bakgrund av ovanstående anser SSM att det bör tydliggöras vad som omfattas av begreppen utvinning respektive framställning av kärnämne. Om utvinning inkluderar kemisk anrikning behöver ytterligare strålsäkerhetsaspekter beaktas, t.ex. risk för kriticitet och frågor om omhändertagande av kärnämne och kärnavfall. Sådana aspekter kan innebära att anläggningar eller anläggningsdelar bör provas som kärntekniska anläggningar.

¹ Nuclear Energy Agency, Nuclear Law Committee har den 19 februari 2020 i Exposé des Motifs of the Paris Convention punkt 21 *In addition, some activities, such as mining, milling and the physical concentration of uranium ores, do not involve high levels of radioactivity and such hazards as there are, concern persons immediately involved in those activities rather than the public at large. Hence, these activities do not fall within the scope of the special regime of the Convention.*

5.1 Konsekvenser för statliga myndigheter

SSM vill upplysa om att det även med beaktande av promemorians förslag till omdefiniering från kärnteknisk anläggning till kärnteknisk verksamhet kommer att krävas revidering av befintliga och framtagande av nya föreskrifter för uranbrytningsverksamhet och en relativt stor mängd arbete för myndigheten. SSM:s föreskrifter är idag inte utformade för verksamhet med uranbrytning.

5.2 Konsekvenser för regioner och kommuner

I enlighet med vad SSM framfört gällande avsnitt 3.1 kan anläggningar eller anläggningsdelar komma att behöva prövas som kärntekniska anläggningar. Detta torde innebära att tillstyrkan från kommunfullmäktige kommer att krävas enligt 17 kap. 6 § miljöbalken åtminstone för denna del av verksamheten

I detta ärende har generaldirektören Michael Knochenhauer beslutat. Utredaren Mathias Häggblom har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också verksjuristen Anna Haraldsson deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Michael Knochenhauer

Mathias Häggblom